

חמדת האנציקלופדיה התלמודית

הפרשה באנציקלופדיה התלמודית

בישולי גויים

מבוסס על הערך: בשולי גויים, שבאנציקלופדיה התלמודית כרך ד.
האם גוי יכול לשמש כטבח בבית או במלון או אולם שמחות של יהודי?

מקור איסור בישול גויים וטעמו. דבר שבישלו גוי, אפילו בכלי כשר של ישראל, אסור באכילה (משנה עבודה זרה לה ב ורש"י ד"ה השלקות; רמב"ם מאכלות אסורות פ"י ה"ט; טור ושולחן ערוך יורה דעה קיג א). ואין לאיסור זה עיקר מן התורה, אלא שחכמים אסרוהו (גמרא שם לח א; רמב"ם שם), כדי להתרחק מן הנכרים שלא יתערבו בהם ישראל ויבאו לידי חתנות (רש"י שם לה ב וביצה טז א ד"ה אין בהם; רמב"ם שם; תוס' עבודה זרה לו ב ולח א; רמב"ן ומאירי שם), או כדי שלא יהיה ישראל רגיל אצלו במאכל ובמשתה ויאכילנו דבר טמא (רש"י שם לח א; אור זרוע ע"ז סי' צא בשם רשב"ם). והסמיכו חכמים האיסור על הכתוב כאן: **אֲכַל בֶּקֶסֶף תִּשְׁבְּרֵנִי וְאֶכְלֵתִי וּמִים בֶּקֶסֶף תִּתֶּן לִי וְשִׁתִּיתִי** - מה מים שלא נשתנו מברייתם על ידי אש, אף אוכל שלא נשתנה מברייתו על ידי אש (ר' שמעון בן יוחאי בירושלמי שבת פ"א ה"ד וע"ז פ"ב ה"ח; ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן בבבלי ע"ז לו ב). ואינה אלא אסמכתא, שהרי לא הוזכר בכתוב שינוי שעל ידי האש, וסתם שינוי מברייתו, כגון חיטים וטחן, הרי מותר (גמ' שם לח א).

בשולי גויים. איסור אכילת דבר שבישלו נכרי.
הפרקים: א. מקורו וטעמו; ב. הדברים האסורים; ג. הבישול; ד. בתערובת; ה. בספק; ו. בחולה

כרך ד טורים תרנז-תרעה

דעת התוספות (ע"ז לח א) בשם הר"ר אברהם ב"ר דוד, המרדכי (סי' תתל) בשם ר"א דאורליינש, רבנו ירוחם (נתיב יז ח"ז בשם ר"י, ושלזה הסכימו רוב הפוסקים) והטור (שם בשם הר"א) שלא אסרו בישולי גויים אלא כבישול הגוי בביתו; אבל דבר שבישלו בבית ישראל - מותר, לפי שאין לחשוש בו לא לחתנות, ולא שמא יאכילנו דבר טמא. והב"ח (שם) הסביר שכיון שסמכו חכמים האיסור על הכתוב **אֲכַל בֶּקֶסֶף תִּשְׁבְּרֵנִי וּגו'**, הרי בכתוב מדובר על אוכל הבא מבית נכרי. אבל התוספות (שם) בשם ר"ת, המרדכי (שם) בשמו, הרמב"ם (בפירוש המשנה ע"ז שם), המאירי (לח ב), הכל בו (סי' ק), הטור והשולחן ערוך (שם) חולקים וסוברים שלא חילקו חכמים בין רשות ישראל לרשות הגוי, ולעולם יש לחשוש שמא לא יזהר, בבית ישראל כמו בבית הגוי. והאיסור והיתר (כלל מג דין ג, הובא בדרכי משה ובב"ח שם) כתב שבידעבד נוהגים לסמוך על המתירים.

הדברים האסורים בבישול גויים. לא כל הדברים אסורים משום בישולי גויים, ונחלקו אמוראים בדבר - בסורא אמרו: אמר רב שמואל בר יצחק אמר רב: כל דבר הנאכל כמו שהוא חי, אין בו משום בישולי גויים (ע"ז לח א, ובירושלמי שבת פ"א ה"ד: ר' יוסי בר בון בשם רב), שלא אסרו אלא כבישול הגוי הכשירו לאכילה (רשב"א בתורת הבית הארוך בית ג שער ז). ובפומבדיתא אמרו: אמר רב שמואל בר יצחק אמר רב: כל שאינו עולה על שולחן מלכים ללפת בו את הפת, אין בו משום בישולי גויים (ע"ז שם), שעיקר הגזירה היא משום חתנות, שלא יזמינו הגוי אצלו בסעודה, ודבר שאינו עולה על שולחן מלכים לאכול בו את הפת אין אדם מזמין את חברו עליו (רמב"ם מאכלות אסורות פ"י ה"ט"ו). רוב הראשונים פסקו לקולא כשתי הלשונות (תוס' שם בשם ר"ת; ר"ח שם לח ב; רשב"א בתורת הבית הארוך בית ג שער ז; ר"ן ומאירי שם; רמב"ם מאכלות אסורות פ"י ה"ד וטו; טושי"ע קיז א).

הר"ן (ע"ז פ"ב ד"ה רבי יהודה הנשיא), האור זרוע (ע"ז סי' קצא) והגהות אשר"י (ע"ז פ"ב סי' כח) הוסיפו תנאי שלישי לאיסור בישול גויים - שישתנה האוכל מברייתו על ידי האש; וכל שלא נשתנה מברייתו - מותר, אף שאינו נאכל כמו שהוא חי ועולה על שולחן מלכים. וטעמם, שהרי הסמיכו חכמים איסור בישולי גויים על הכתוב **אֲכַל בֶּקֶסֶף תִּשְׁבְּרֵנִי וְאֶכְלֵתִי וּמִים בֶּקֶסֶף תִּתֶּן לִי וְשִׁתִּיתִי**, ולכן מותר כל אוכל הדומה למים, שאינו משתנה מברייתו על ידי האש (ר"ן שם). או לפי שכשנשתנה מברייתו יש לחוש שמא יאכילנו דבר טמא, אבל כשלא נשתנה ניכר מהו, ואין לחוש לכך (אור זרוע והגהות אשר"י שם לפי שיטת רש"י ורשב"ם שבישולי גויים נאסרו משום חשש דבר טמא). אבל הרמב"ם (שם ה"יז, ע"י כסף משנה ולחם משנה שם ושי"ך סי' א וגר"א סי' ו), הרשב"א (שם) ותורת חטאת (כלל עה דט"ז) חולקים וסוברים שאף דבר שלא נשתנה מברייתו על ידי הבישול אסור, כל שאינו נאכל כמו שהוא חי ועולה על שולחן מלכים.

הבישול. אף על פי שפת שאפה גוי על ידי אש שהדליק ישראל מותרת, דעת הר"ן (ע"ז לח ב), הריב"ש (סי' תיד) והשולחן ערוך (שם ז) שלא אמרו כן אלא בפת, לפי שהסקת התנור היא מלאכה מיוחדת בפת; אבל בשאר תבשילים, הנחתו של ישראל את התבשיל על האש בלבד היא שמועילה להתירו. אבל אם הסיק ישראל את התנור, והגוי הניח את התבשיל להתבשל בו, הרי זה אסור. וכן אם הניח הגוי את הבשר או את הקדירה על האש, ובא ישראל וחיתה בגחלת - אסור; ולא התירו אלא כשהפך את הבשר או הגיס בקדירה (דרכי משה שם בדעת הר"ן ור' יונה והריב"ש, וכן משמע ברמב"ם שם ה"ט"ז). אבל בעל הגהות שער דורא (סי' עה), המרדכי (ע"ז פ"ב סי' תתלא), בעל הגהות סמ"ק (סי' רכג) והאיסור והיתר (שם) סוברים שאפילו הדלקת האש או חיתוי בגחלים על ידי ישראל מועילים להתיר, וכתב הרמ"א (שם) שכן נוהגים.

איסור בישולי גויים הוא בין בבישול בקדירה ובין בצלי, שכל שהכשירו הגוי לאכילה על ידי אש - אסור (רשב"א בתורת הבית הארוך שם ע"פ ע"ז לח א). והוא הדין בטיגון (ערוך השולחן קיג כד). אם הכשיר הגוי דבר לאכילה על ידי מליחה או כבישה, כגון דגים קטנים שמלחם או כבשם גוי, נחלקו בו ראשונים:

- יש סוברים שאף על פי שבכל האיסורים מליח הרי הוא כרותח, וכבוש הרי הוא כמבושל, אינם בכלל גזירה זו, שאין קירוב הדעת במליחה וכבישה. ולא אסרו אלא בישול גויים על ידי האש (רמב"ן ור"ן ע"ז שם; רשב"א בתורת הבית הארוך שם בשם הראב"ד, וגם הוא סובר כן; טור סי' קיג), ועוד, שכיון שאיסור בישולי גויים הסמיכו על הכתוב **אֲכַל בֶּקֶסֶף וּגו'**, אינו אסור אלא כשאינו דומה למים שלא נשתנו על ידי האש, ומליחה וכבישה לא על ידי האש נשתנו (רשב"א בתורת הבית שם). וכן פסקו הרמב"ם (שם ה"יז) והשולחן ערוך (שם יג).
  - אולם האור זרוע (סי' קצה) בשם רשב"ם והגהות אשר"י (פ"ב סי' לד) פסקו שמליחתו זהו בישולו. וכך כתב השלטי גבורים (במרדכי ע"ז פ"ב סי' ז בשם הר"י ברכיה מניקולואי) על פי מה שאמרו בירושלמי (שבת פ"א ה"ד): **בו ביום גזרו על כבושיהם ושלוקיהם ומלוחיהם.**
- המעושן אין בו משום בישולי גויים, ופירות שעישנם גוי עד שהכשירם לאכילה - מותרים (רמב"ם שם ה"יז ורשב"א בתורת הבית שם ור"ן ע"ז פ"ב ע"פ ירושלמי נדרים פ"ו ה"יא; טושי"ע שם יג).

הרב יוני לביא, מנהל מוקד "חברים מקשיבים" לנוער (טל: 1599-5000-54 בכל ערב, ובאחר:

makshivim.org.il)

ופעיל ב'לב אבות' - קו יעוץ להורי מתבגרים (טל: 02-9973232 ובאינטרנט levavot.org.il)

האם ג'ק יימלט מן החדר?

בכל שנה, כשמתקרב תשעה באב, אני מתמודד עם אותה דילמה. אותו אגוז קשה שנדמה שאין אפשרות לפצח: איך אפשר להצטער על מה שאינך מרגיש כלל בחסרונו? איך להוריד דמעות על דבר שמעולם לא פגשת ואתה חש שהחיים שלך נהדרים בלעדיו?

התלבטתי בכך במשך שנים. ניסיתי בדרכים שונות לעורר את הלב ולרתום את המחשבה להתחבר ליום האבל הלאומי, אבל בשורה התחתונה די נכשלתי. אם איני רוצה להונות את עצמי ולזייף צער וגעגועים, אין לי ברירה אלא להכיר בכך שיש כאן **בעיה בלתי פתירה**. כמו שעיוור מלידה לא יוכל להבין את יופיה של שקיעה מרהיבה, ומי שבא לעולם ללא חוש שמיעה לא יקלוט אף פעם את קסמה של סימפונייה של מוצרט - כך אנחנו לא נוכל לעולם להבין מה איבדנו לפני אלפיים שנה כשבית המקדש עלה בלהבות.

ובכל זאת ספר שקראתי לפני כמה שנים עזר לי לראשונה לקלוט את המקום הבעייתי בו אנחנו נמצאים **ולהבין קצת יותר מה אנחנו לא מבינים...**

"חדר" הוא ספר מרתק ומזעזע המבוסס על מקרה אמיתי. ג'וי, נערה בת 17 שרצה בפארק, נחטפה על ידי גבר מבוגר שכלא אותה בחדר סגור בביתו. מלבד חלון יחיד בתקרה ודלת כניסה הנעולה בקוד הידוע רק לחוטף, אין משם שום דרך מילוט. בתקופת שבייה היא עוברת התעללות ונולד לה בן בשם ג'ק, שגדל בתוך החדר מנותק לגמרי מהעולם החיצון.

לא אגלה את המשכו של הסיפור, שהפך בהמשך גם לסרט עטור פרסים, ואת הניסיון של ג'וי להיחלץ מן השבי דווקא באמצעות בנה הקטן, רק אשתף במחשבה אחת שהסיפור הנורא הזה מעורר:

תארו לעצמכם מה היה קורה לו אדם אחר היה נכנס פתאום לחדר, פוגש את ג'ק שכבר הגיע לגיל 5, ושואל אותו: "תגיד, חמוד, איך החיים?!"

אחרי התגברות על ההלם הראשוני למראה אדם נוסף מלבד אימו, מסתבר שהילדון היה חושב רגע ואומר: "נהדר! יש לי את המיטה שלי וגם מכונית משחק אדומה. אני כל הזמן עם אמא שנותנת לי לאכול, ולפעמים גם שרה ומספרת לי סיפורים. כיף לי כל-כך...".

אנחנו היינו שומעים את התשובה ומרגישים איך הלב שלנו מתכווץ ברחמים. לילד האומלל הזה **פשוט אין מושג!** כל מה שהוא מכיר מרע היוולדו הם רק ארבעה קירות ומספר מצומצם של דברים בסיסיים. ג'ק מעולם לא שיחק עם חבר בן גילו ולא רכב על אופניים. מעודו הוא לא אכל גלידה ולא השתכשך בבריכה, לא קיבל חיבוק מסבא וסבתא ולא קפץ בשלוליות כמו שלילדים אוהבים. אבל הוא מרגיש מאושר עד הגג. כאילו החדר-כלא בו נולד וגדל הוא הדבר הטוב ביותר שילד יכול לאחל לעצמו...

וזו בדיוק הנקודה.

הסיפור של ג'ק, הוא בעצם הסיפור שלנו!

יש לנו 'חדר' מרהיב ביופיו. יש בו גורדי שחקים וטלוויזיה עם שבע-מאות ערוצים. איקאה, קוקה קולה ו-FOX, סקי באלפים וספארי בקניה.

ובכל זאת **הוא כל-כך מצומצם ועלוב לעומת העולם שהיה יכול להיות:** עולם שאלוקים שוכן בתוכו, ויש בו נבואה ורוחניות, ניסים וחיבור לנשמה. הטרגדיה שלנו היא שכל-כך טוב לנו ב'חדר' שאנחנו נמצאים בו, שאנחנו לא מעלים בדעתנו שזה רק **קצה הקרחון של עולמות שלמים** שטרם הגענו אליהם.

נכון, פה ושם אנחנו מקבלים תזכורת. פוגשים קצת **סדקים** שמכערים את תמונת העולם המושלמת שלנו – מחלות, פיגועים, מלחמות, אסונות. אבל מהר מאוד אנחנו דואגים להדחיק אותם ולהתרכז בעונג הבא. מסרבים להפנים את עובדת היסוד: כשהלב שבק חיים - ממילא צצים כאבים ומיחושים בכל הגוף.

כאן בדיוק מגיע **תשעה באב**.

אם תרצו, החלון שנמצא בתקרה...

גבוה, רחוק מהישג יד, אבל נחרץ ועקבי.

אומנם לא רואים ממנו דבר מן העולם שבחוץ, אבל הוא ממשיך לטעון בעקשנות שהעולם הזה **קיים**, וכל המציאות שלנו היא רק 'חדר' סגור.

האם נזכה להיחלץ משם?!

<p>לעיין מרים ריגלר ע"ה רעייתו של ד"ר מיכאל ריגלר הי"ו נלביע אייר תשע"ח</p>	<p>לעיין רבי יעקב ז"ל בן אברהם ועיישה וחנה בת יעיש ושמחה סבג</p>	<p>לעיין חיים משה בן קוקה יהודית כהן ז"ל נלביע ז' בתשרי תשע"ה</p>	<p>לעיין סוזי בת עליזה כהן ז"ל נלביע כ"ד בחשוון תשע"ח</p>
---	---	---	--

לעיין **הנופלים במערכה על הגנת המולדת** הי"ד

שו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"ד)

Venice, Italy

ונציה, איטליה

מנחם אב, ה'תשנ"ו

קבלת ילדים שאמם נכריה, וע"פ טענת הוריהם יתגיירו בגיל בר-מצוה, לגן-ילדים יהודי, כאשר יש חשש שאי-קבלתם תגרור אחריה סגירת הגן

שאלה

בונציה ישנו גן ילדים שבשנה הבאה עלול להיסגר בגלל המספר הקטן של הילדים הרשומים בקהלה (שלושה), ההורים הצהירו שאם בגן יהיו רק שלושה ילדים, לא ישלחו את הבנים לגן. לכן הם לוחצים כדי שיתקבלו לגן גם ילדים גויים, מאב יהודי ואמא גויה, שמצהירים שמעוניינים שילדיהם יקבלו חינוך יהודי כדי שבגיל הבר-מצווה יוכלו להתגייר. עד עכשו התנגדנו לקבל את הילדים האלה כדי לא לתת גושפנקא ל"יהדותם" מפני שההורים עלולים לחשוב שהילדים כבר התקבלו בקהלה בתור יהודים. האם גם עכשיו יש להמשיך להתנגד בכל תוקף לקבלת הילדים הנ"ל לגן?

תשובה

באופן עקרוני אין לקבל ילדים גויים - אף-על-פי שאביהם יהודי - לכל מוסד חינוך יהודי, אלא אם כן האם מתחילה בתהליך גיור שיאפשר גם גיור נאות לילדים¹.
ועם זאת יש להקל בנדון דידן, מכיוון שאי-פתיחתו של גן יהודי (בלא צירוף הילדים הגויים) תפגע בשלושת הילדים היהודיים שייאלצו ללכת לגן גויי².
עם זאת יש לשקול, אם הדאגה לשלושת הילדים עלולה להשפיע לרעה על כל המערכת בבית-הספר היהודי³.
גם יש לשקול את האפשרות ששלושת הילדים ילמדו בגן של גוים ויקבלו תיגבור בלימוד יהדות, כנהוג במספר קהילות בתפוצות.

¹ עיין שו"ת "במראה הבזק" (ח"א תשובות עה, עו, עח ; 25, 26, מג1 במהדורה הראשונה).

² במקרה זה יש לרשום בספרי הקהילה שהילדים הללו אינם יהודים, וכי אין בקבלתם לגן היהודי משום הכרה ביהדותם (ועיין בשו"ת "מנחת יצחק" (ח"ג סי' צח אות ג) שהעלה בעיה זו.

³ יש לדון בשאלה של לימוד תורה לגוי, כדאיתא במס' חגיגה (יג ע"א). ואולם נראה שבמקרה כזה יש לומר: "חטא כדי שיזכה חברך", וכפי שנפסק בשו"ע אורח חיים (סי' שו סעיף יד), שהרי מדובר כאן באיסור זוטא ומצוה רבה (אם לא יקבלו חינוך יהודי, יש לחשוש שלא ישאר להם שום זיק יהודי, ועיין עוד מאמרו של הגר"ש ישראל בעניין פיקוח-נפש בהצלה רוחנית - "תחומין" ב). ועוד, שהילדים בנדון דידן לא פשעו, והאיסור שמדובר בו הוא מדרבנן. ומה גם שיש פוסקים, שהעלו סברה להתיר בקטן (עיין "באר-שבע" בקונטרס "באר מים חיים" סי' יד), וכן לשיטת רמב"ם שבנוצרים אין איסור (יעיין בשו"ת "פאר הדור" ח"א סי' ג) ועיין גם ב"מנחת יצחק" הנ"ל הדין בשאלת לימוד תורה לילדים גויים בבית-ספר יהודי.

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,

הרב משה ארנרייך   הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

חברי הועדה המייעצת:

הרב זלמן נחמיה גולדברג

הרב נחום אליעזר רבינוביץ

הרב ישראל רוזן

מתפללים לרפואתם השלימה של:

אליעזר יוסף בן חנה ליבא
ליליאן בת פורטונה
יפה בת רחל יענטע

רועי משה אלחנן בן ג'ינה דב'רה
מאירה בת אסתר
פריאל דפנה חיה בת שרה
בתוך שאר חולי עם ישראל

יוסף (יוסי) בן חנה
דוד חיים בן רסה Rassa
רבקה רינה בת גרונה נתנה